

VÝZNAMNÁ OSOBNOSŤ SLOVENSKÝCH DEJÍN (MILAN HODŽA, 1878-1944)

Pred pol storočím (27. júna 1944) zomrel v Clearwateri (USA) Milan Hodža, významný slovenský politik európskeho formátu, novinár, teoretik a sociálnofilozoficky orientovaný mysliteľ, ktorý svojím aktívnym pôsobením v prvej polovici 20. storočia zanechal významnú stopu v novších dejinách slovenskej kultúry a politiky. V rokoch oboch totalít bol jeho prínos pre národnú kultúru Slovenska programovo eliminovaný a neakceptovaný. Prípustné boli len kritické analýzy jeho diela, ktoré v skutočnosti predstavovali jedinú oficiálnu možnosť publikovania a pertraktovania základných ideí jeho teoretickej produkcie.

Teoretický tvorivý diapazón Milana Hodžu bol mimoriadne rozsiahly a siahal od problémov formulovania princípov agrárnej demokracie a otázok sociológie vidieka cez problematiku národa až po geopolitické a politologické úvahy na tému miesta a zmyslu existencie malého národa v stredo európskom kontexte. Otázku národa a národných dejín chápal M. Hodža vždy, čo je charakteristické pre jeho špecifický prístup, v širšom kontexte, v spojitosti s problémami politickými, hospodárskymi, kultúrnymi a jazykovými.

Milan Hodža bol jedným z najschopnejších slovenských publicistov a už pred prevratom roku 1918 sa vypracoval na vplyvného politika. V roku 1903 získal poslanecký mandát v Uhorskom sneme a prostredníctvom neho i širšie možnosti pôsobenia v duchu a zmysle svojich politických, spoločenských, a čo je osobitne dôležité, i sociálnofilozofických predstáv i názorov. Po vzniku prvej republiky M. Hodža pokračoval vo svojej politickej činnosti ako jeden z jej popredných politikov a v r. 1935 sa stal predsedom vlády. Na jeseň v r. 1938 Milan Hodža abdikoval a odišiel do emigrácie najprv do Švajčiarska, Francúzska a Spojených štátov amerických, kde aktívne propagoval svoj projekt vybudovania podunajskej federácie. Predstavy o takejto federácii, ktorá sa mala vytvoriť po 2. svetovej vojne, zhrnul vo svojej poslednej knihe vydanéj v Londýne v r. 1942 pod názvom *Federation in Central Europe*.

Mnohé z jeho myšlienok na túto tému by sa v dnešnej terminológii dali nazvať prognostickými, prežili svoju dobu a sú do istej miery nadčasové. Necelé dva roky po vydaní tejto publikácie autor v r. 1944 zomiera.

Milan Hodža bol autorom niekoľkých stovák novinárskych statí, množstva časopiseckých úvah a politických prejavov. Okrem toho napísal i rozsiahlu monografickú prácu *Československý rozkol* (1920), v ktorej sa zaoberal historickým vývinom vzťahu českého a slovenského jazyka v spojitosti s problematikou vzájomného vzťahu Slovákov a Čechov v kontexte riešenia komplexu otázok týkajúcich sa národa a formovania jeho identity. Napriek šírke jeho teoretických i pragmatických záujmov práve otázky národa boli neustále v centre pozornosti po celé obdobie jeho tvorivej činnosti s takouto záujmovou orientáciou sa bezprostredne spájala i Hodžova príslušnosť k hlasistickému hnutiu.

Karol Kollár